

Informe tècnic de prevenció de riscos laborals

Assumpte:

Actualització de l'avaluació de riscos del personal que treballa a l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC) en relació al canvi en les seves condicions de treball pel risc d'exposició al Covid-19 o SARS-Cov-2. Aquest informe recull mesures complementàries o de reforç d'aquelles que inclou l'avaluació de riscos laborals de cada centre de treball.

Objecte i abast de l'informe:

Valorar el risc d'exposició biològica al Covid-19 o SARS-Cov-2 i proposar l'adopció de mesures preventives i de protecció complementaris adreçades al personal que realitza autòpsies en l'àmbit de l'IMLCFC tenint en compte que:

1. D'acord amb l'abast i l'afectació del risc avaluat, les mesures que inclou aquest informe s'han d'entendre d'aplicació a tots els centres i serveis de l'IMLCFC.
2. Els destinataris d'aquestes mesures són la totalitat de les persones que han de realitzar autòpsies que es considerin necessàries als centres de l'IMLCFC tenint en compte els serveis essencials decretats i el tipus d'activitats que hagin de desenvolupar.
3. Fora de l'àmbit laboral al que fa referència aquest informe, correspon a la responsabilitat personal i col·lectiva l'adopció de mesures preventives i de protecció per evitar l'expansió de la malaltia.

Normativa bàsica de referència:

- Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals.
- Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels Serveis de Prevenció.
- Reial decret 486/1997, de 14 d'abril, pel qual s'estableixen les disposicions mínimes de seguretat i salut als llocs de treball.

- Reial decret 171/2004, de 30 de gener, pel qual es desenvolupa l'article 24 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals, en matèria de coordinació d'activitats empresarials.
- Reial decret 664/1997, de 12 de maig, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball.
- Decret 2263/1974, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de Policia Sanitària Mortuòria.

De manera complementària, les valoracions i recomanacions d'aquest informe s'han elaborat tenint en compte les directrius facilitades pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i el Ministerio de Sanidad, així com la documentació elaborada per l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral, el Instituto de Seguridad y Salud en el Trabajo i altres organismes.

Valoració del risc:

D'acord amb el que disposa l'article 2 del Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels Serveis de Prevenció, identificats un o més riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball, es procedirà, per aquells que no hagin pogut evitar-se, a avaluar els mateixos determinant la naturalesa, el grau i la durada de l'exposició dels treballadors i les treballadores.

Sobre aquesta avaluació, l'article 4.3 del Reial decret 664/1997, de 12 de maig, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball, estableix que aquesta avaluació s'ha d'efectuar tenint en compte tota la informació disponible, i en particular:

- a) La naturalesa dels agents biològics als quals estiguin o puguin estar exposats els/les treballadors/es.
- b) Les recomanacions de les autoritats sanitàries sobre la conveniència de controlar l'agent biològic amb la finalitat de protegir la salut de les persones exposades a aquest agent per raó de la seva feina.
- c) La informació sobre malalties susceptibles de ser concretes pels treballadors/es com a resultat de la seva activitat professional.

- d) Els efectes potencials, tant al·lèrgics com a tòxics, que puguin derivar-se de l'activitat professional dels treballadors/es.
- e) El coneixement d'una malaltia que hagi estat detectada en un/a treballador/a i que estigui directament lligada al seu treball.
- f) El risc addicional per aquells treballadors/es especialment sensibles en funció de les seves característiques personals o estat biològic conegut, degut a circumstàncies com patologies prèvies, medicació, trastorns immunitaris, embaràs o lactància.

Els criteris de valoració d'aquest informe estan basats en el "*Procedimiento de actuación para los Servicios de Prevención de Riesgos Laborales frente a la exposición al nuevo coronavirus (sars-cov-2)*" del Ministerio de Sanidad, de 8 d'abril de 2020. Aquest document considera que en funció de la naturalesa de les activitats i els mecanismes de transmissió del coronavirus SARS-CoV-2, es poden establir diferents escenaris d'exposició en els quals es poden trobar els/les treballadors/es amb la finalitat d'establir les mesures preventives requerides:

- Exposició de risc: aquelles situacions laborals en les quals es pot produir un contacte estret amb un cas possible, probable o confirmat d'infecció pel SARS-CoV-2, simptomàtic. Es defineix contacte estret per la permanència de més de 15 minuts a menys de dos metres d'un cas possible, probable o confirmat.
- Exposició de baix risc: aquelles situacions laborals en les quals la relació que es pugui tenir amb un cas possible, probable o confirmat, no inclou contacte estret.
- Baixa probabilitat d'exposició: treballadors/es que no tenen atenció directa al públic o, si la tenen, es produeix a més de dos metres de distància, o disposen de mesures de protecció col·lectiva que eviten el contacte.

En general, la variabilitat de les potencials situacions de risc que s'han d'avaluar i la urgència de les mesures de control del risc que s'han d'adoptar fan impossible una estimació del risc ajustada a cada lloc de treball. En aquests casos és recomanable, des del punt de vista de la prevenció de riscos laborals, considerar les condicions d'exposició més desfavorables, de manera que les mesures adoptat siguin les més restrictives per a tots els llocs de treball avaluats.

Pel que fa al maneig de cadàvers de persones mortes, tal com s'indica en un document publicat recentment pel Centre Europeu de Control de Malalties (ECDC), no hi ha evidència de transmissió de SARS-CoV-2 per COVID-19. El risc potencial de transmissió es considera baix i està vinculat al contacte directe amb el cadàver o els seus fluids, així com amb objectes

contaminats (per exemple la seva roba). No obstant això, d'acord amb l'observat en altres virus respiratoris i en aplicació del principi de precaució, es considera que aquests cadàvers podrien suposar un risc d'infecció per a les persones que entrin en contacte directe amb ells.

Els cadàvers de persones mortes per COVID-19 han de ser considerats cadàvers del Grup II segons el que s'estableix en el Decret 2263/1974, de 20 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de Policia Sanitària Mortuòria. Aquesta classificació correspondria a cadàvers de grup III segons la Guia de Consens sobre Sanitat Mortuòria aprovada per la Comissió de Salut Pública al juliol de 2018. No obstant això, atès que el cadàver pot constituir un risc biològic, es proposen algunes mesures addicionals per al seu maneig sobre la base de la informació existent i a les recomanacions aplicables a nivell internacional.

Els riscos habituals del treball en sales d'autòpsia sorgeixen del contacte amb materials infectius, especialment per esquixades, més que per inhalació de material infecciosos. No obstant això, en casos de pacients morts per COVID-19, els pulmons i altres òrgans encara poden contenir virus vius i cal prendre mesures de protecció respiratòria complementàries durant els procediments que generen aerosols de partícules petites (per exemple, l'ús de determinats equips de treball i el rentat d'òrgans).

D'acord amb tot l'exposat anteriorment, els escenaris d'exposició al coronavirus SARS-CoV-2 en l'entorn laboral del personal que ha de realitzar autòpsies de cadàvers, quan aquestes es consideren realment necessàries i es tracta d'un cas possible, probable o confirmat d'infecció pel SARS-CoV-2, simptomàtic, és equiparable al definit com exposició de risc.

Mesures preventives i de protecció:

D'acord amb l'article 6 del Reial decret 664/1997 si els resultats de l'avaluació determinen l'existència d'un risc per a la seguretat o la salut dels treballadors/es per exposició a agents biològics, s'haurà d'evitar aquesta exposició. Pel que fa a l'exposició al Covid-19 o SARS-Cov-2 és recomanable adoptar mesures de reducció del risc basades en l'adopció de procediments de treball adequats; la utilització de mesures tècniques apropiades; la reducció, al mínim possible, el nombre de persones que estiguin o puguin estar exposades; i l'adopció de mesures de protecció col·lectiva, o si s'escau, de protecció individual quan l'exposició no es pugui evitar per altres mitjans. Així, en funció de la valoració del risc associat a cada activitat, les mesures preventives i de protecció recomanades són les següents:

1. Mesures generals d'organització i funcionament dels serveis:

- En el cas del personal que hagi de realitzar activitats o prestar serveis bàsics o essencials s'habilitaran mesures de reorganització interna com el règim de torns, la fixació d'horaris especials en funció de les tasques a realitzar i dels mitjans tècnics disponibles segons els torns laborals establerts.
- Evitar la presència de treballadors/es especialment sensibles en funció de les seves característiques personals o estat biològic conegut, degut a circumstàncies com patologies prèvies, medicació, trastorns immunitaris, embaràs o lactància.
- Intensificar la neteja i desinfecció de tots els espais i llocs de treball, retirant en la mesura que sigui possible els objectes que presentin dificultats per a la seva neteja.

2. Mesures aplicables al maneig i transport de cadàvers:

- Les persones que participen en el maneig d'un cadàver han de tenir la formació suficient i estar disponibles en número suficient per a realitzar aquesta operació minimitzant els riscos. En tot moment s'hauran de prendre les mesures de precaució i protecció que estableixen les autoritats sanitàries per a aquests casos.
- Els cadàvers s'han de manipular en una bossa sanitària estanca biodegradable i de trasllat, que reuneixi les característiques tècniques sanitàries de resistència a la pressió dels gasos en el seu interior, estanquitat i impermeabilitat, tal com està establert en la Guia de Consens sobre Sanitat Mortuòria. Així mateix, podrà utilitzar-se una bossa impermeable específica per a aquesta fi o dos sudaris impermeables no estancs.

3. Mesures aplicables en autòpsies:

En els casos en què una autòpsia es considera realment necessària, i es pot garantir que aquesta es realitza en condicions de seguretat i salut, el procediment s'haurà de dur a terme complint els protocols d'actuació més estrictes ja establerts per a cadàvers considerats com infecciosos, tenint en compte les mesures d'organització, d'ús d'equips de protecció individual i de minimització de la producció d'aerosols referides a continuació:

- S'ha de reduir al mínim imprescindible el nombre de persones que realitzaran l'autòpsia, sense que hi hagi cap persona addicional en la sala d'autòpsies.

- S'ha d'elaborar un llistat de tot el personal que ha de realitzar aquesta activitat, que haurà de vigilar i comunicar qualsevol símptoma respiratori en els 14 dies posteriors a l'última exposició a un cas confirmat per a realitzar el diagnòstic oportú i procedir al seu aïllament, si fos el cas.

Els casos identificats, s'hauran de comunicar immediatament al Departament de Justícia a través de la següent bústia de correu electrònic: covid19justicia@gencat.cat

- S'han de seguir en tot moment els protocols de descontaminació, manteniment i eliminació de residus de Classe III que s'utilitzen habitualment per a un altre tipus de microorganismes amb un risc de propagació i un mecanisme de transmissió similar.
- El personal haurà d'utilitzar tots els equips de protecció individual habituals en una autòpsia d'aquestes característiques que han d'incloure obligatòriament, entre altres:
 - Bata d'ús únic, impermeable, de màniga llarga i davantal (obligatori si la bata no és impermeable).
 - Màscara amb filtre de partícules i protecció del tipus FFP2, o FFP3 si es realitzessin maniobres en les quals es puguin generar aerosols.
 - Protecció ocular ajustada de muntura integral o protector facial complet (preferent).
 - Doble guant de protecció.
 - Botes altes.

L'ús, manteniment i retirada d'aquest equips s'ha de realitzar seguint en tot moment les pautes i procediments de treball ja establerts pels responsables de l'IMLCFC.

Priorització i actualització de les mesures:

L'adopció de les mesures recomanades en aquest document s'han d'adoptar amb caràcter immediat.

Les recomanacions contingudes en aquest document s'han elaborat en resposta a la situació epidemiològica actual i amb el coneixement disponible fins avui i podran ser revisades davant els canvis que es produeixin en el context de la malaltia o les noves evidències sobre el comportament del SARS-CoV-2.

Servei de Prevenció

Barcelona, abril de 2020